

- Nagy Sándor*: 1981. Az oktatáselmélet alapkérdése. Tankönyvkiadó, Bp.  
*Szegedi Nyári Egyetem*. 1980. A nevelőiskola, Szeged.  
*Pedagógia a gyakorlatban*, 1979. Tankönyvkiadó, Bp.  
*Pedagógiai kézikönyv*, 1980. Tankönyvkiadó, Bp.  
A szocialista iskola mint nevelési intézmény és fejlesztésének távlatai, Balátonfűred-Zánka, II.  
Nemzetközi Neveléselméleti Munkaértekezlet, 1976. Budapest, kézirat gyanánt.  
*Buzás László*: 1980. A csoportmunka. Tankönyvkiadó, Bp.  
*Veszprémi László*: 1981. Az értékelés és osztályozás korszerűsítésének kérdései. Akadémiai Kiadó, Bp.  
*Dr. Veszprémi László*: Városi, falusi és tanyai tanulók életritmusának, megterhelésének vizsgálata. Pedagógiai Szemle, 1977. jan. 1.  
Feladatlapok a nevelési eredményvizsgálatokhoz. Bács-Kiskun megyei Továbbképzési Intézet, 1975.  
*Kozma Tamás*: 1975. Hátrányos helyzet. Tankönyvkiadó.

SZILÁGYINÉ BIRI ERIKA  
Kecskemét

## Az esztétikai nevelés lehetőségei művészekkel való találkozás alkalmával

Iskolánk több éve kiemelt feladatként kezeli a város kulturális, közművelődési intézményeivel fennálló kapcsolatainak továbbfejlesztését, programjainak beépítését az iskolai oktató-nevelőmunka folyamatába. Ennek a sok irányú munkának egyik összetevője: a „Találkozás a művészekkel” elnevezésű program, melyet a helyi Művelődési Központ segítségével indítottunk pár évvel ezelőtt.

A program szervezésekor elsődleges és legfontosabb célunk az volt, hogy felkeltsük a gyerekek érdeklődését a képzőművészet, általában a művészet iránt. Ezzel fejlesszük esztétikai érzelmeiket, életkorukhoz mértén kialakítsuk azon képességüket, mely révén meg tudják ragadni és helyesen tudják értelmezni a szépséget a művészi alkotásban és a valóságban egyaránt. Az emberek nem veleszületett tulajdonsága, hogy érzelmileg reagál a szépségre, ez csak a művészi alkotások tervszerű hatására fejlődik ki.

Másodsorban a programmal célunk volt az is, hogy megismertessük a tanulókat városunk, megyénk művészeivel, akikre méltán büszkék lehetnek.

A program indulásakor egy 30 fős felső tagozatos, vegyes összetételű (5-8. oszt.) napközis csoporttal dolgoztam. A csoport tagjai hátrányos helyzetű, sőt veszélyeztetett gyerekek voltak, közepes, gyenge tanulmányi eredménnyel.

Mivel rendkívül ingerszegény, sivár környezetben éltek, számomra nagy feladatot jelentett az esztétikai nevelés terén érdeklődésük felkeltése a művészi alkotások szépségei iránt. A hagyományos múzeum- vagy tárlatlátogatások nem nyújtanak nekik igazán maradandó élményt. Ezért nagy örömmel, ám kissé félve fogadtam azt a lehetőséget, melyet a program ígért. Több kérdés is felmerült bennem:

Milyen módon készítsem elő a találkozókat?

Vajon lesznek-e kérdéseik, mernek-e kérdezni tanulóim?

Hogy fognak, tudnak-e viselkedni ilyen környezetben?

A gyerekek nagy örömmel fogadták, amikor ismertettem féléves programunkat, a meglátogatandó művészek névsorát:

– Megtekintjük a Bozsó-gyűjteményt.

- A Művésztelepen meglátogatjuk Csákváry Nagy Lajos fafaragót.
- Felkeressük Nagy Kristóf fafaragót.
- Kalmárné Horóczy Margit festőművészt műtermében látogatjuk meg.
- B. Mikli Ferenc bajai festőművészt keressük fel otthonában.

A találkozók általában havonta, kéthavonta terveztük. Így valóban érdekes, szép, nem megunt esemény volt egy-egy összejövetel. Lelkesítette őket az a tény, hogy „valódi” művészekkel találkozhatnak, hiszen ilyen élményben még nem volt részük.

A felsorolt művészek közül csupán Nagy Kristóf neve csengett számunkra ismerősen, mivel az általa tervezett játszóteret már többen látták. A program összetételét jónak találtam abból a szempontból, hogy először egy, a képzőművészet több ágát összefogó, gyűjteményes kiállítást tekinthettünk meg, majd a fafaragással, illetve a festéssel ismerkedhettünk meg részletesebben.

A Bozsó-gyűjtemény megtekintése előtt támaszkodhattunk korábbi látogatásunkra, melyet ott tettünk. Felelevenítettük a látott tárgyakat, s mivel a kiállított alkotások mellett felirat, tájékoztató nem szerepelt, a gyerekek készültek rá, hogy a művésztől személyesen kérdezik majd meg egy-egy ősi használati tárgy nevét, származási helyét, használati területét. Amit felismertünk, azt próbáltuk elhelyezni korban, próbáltuk megmagyarázni, mire és hol használták.

A Művésztelepen tett látogatás előtt beszélgettünk arról, hol található, mi a célja egy-egy ilyen telepnek. Felelevenítettük a Bozsó-gyűjteményben látott faragott egyházi szobrokat, beszélünk a pásztor-faragásokról, faragott használati tárgyokról (dobozok, pipák stb). A gyerekek hoztak újságkivágásokat Nagy Kristóf műveiről. Örömmel tapasztaltam, hogy többen felfigyeltek a látogatásunkat megelőzően a televízióban látható, a játszótereket, játékokat bemutató sorozat egyik adására, ahol Nagy Kristóf beszélt az általa tervezett és elkészített játékokról.

A festőművészeknél tett látogatások előtt próbáltuk csoportosítani az ismert művészeti irányzatokat. Itt inkább a 7-8. osztályos tanulók ismereteire támaszkodhattam.

A bajai kirándulást megelőzően a gyerekek, bár nem szorosan a célunkhoz kapcsolódott, kutató munkát végeztek a város történetéről, nevezetességeiről, s többek között így tudták meg, hogy ott is működik Művésztelep, s több adatot gyűjtöttek Baja kulturális életére vonatkozóan is.

#### *A látogatások tapasztalatai:*

A látogatások közül a legsikeresebbnek a Művésztelepen töltött délutánt tartom. A gyerekek figyelmét minden perc lekötötte, ez elsősorban a jó szervezésnek köszönhető. Hallottak a Művésztelep történetéről, az ott dolgozó művészek munkájáról. Csákváry Nagy Lajos kedvessége feloldotta a gyerekek szorongását, bátran kérdeztek. Megismerkedhettek a faragás egy, eddig nem ismert új formájával, melynek során művészi alkotás készül, nem használati tárgy. Megismerkedtek a speciális eszközökkel is. Érdekesnek találtam, hogy milyen sok kérdés hangzott el – nemcsak itt, másutt is – a művészek érzelmeire, személyére vonatkozóan. Úgy vélem, talán így próbálták „kideríteni”, vajon a művészek ugyanolyan emberek-e, mint a többi, hiszen számukra ez a világ eddig ismeretlen volt.

Két festőművészt műtermében, illetve otthonában kerestünk fel. Itt a gyerekek megismerkedhettek a különböző festékekkel, festészeti eljárásokkal. Nagyszerű és hasznos játéknak bizonyult egy-egy cím nélküli kép témájának meghatározása. Ezután a művész elmondta, milyen élmény hatására készült egy-egy kép. A gyerekek észrevehették, hogy valamennyi a valósághoz kapcsolódik.

### *A program megbeszélése:*

Valamennyi program után megbeszéltük a látottakat. Összegeztük azokat az új ismereteket, amelyeket kaptunk. A festőművészeknél tett látogatások után próbáltunk kiemelni egy-egy képet, megbeszélni, kinek miért tetszett, illetve miért nem. Miért szép a kép (szín, forma, téma)? A programok befejeztével a gyerekeknek néhány kérdést tettem fel, amelyre írásban válaszoltak. A legtöbb gyerek a Művésztelepen érezte legjobban magát (itt közrejátszott a művész vonzó egyénisége is), illetve Baján. A művészeket általában „kedves, okos, ügyes, hétköznapi, barátságos” embereknek ismerték meg.

Valamennyien örömmel várták a programokat, mert:

„sok újat láttam”

„megismerhettem a művészeket”

„szépek voltak festményeik”

„érdekel a művészet”

„tágabb lett a látóköröm az ilyen témákban”

A legtöbb gyerek leírta, hogy rajzórán, irodalomórán hasznosíthatta a látottakat. Kaptam visszajelzést, hogy valóban rajzórán a gyerekek beszámolhattak társaiknak. Sőt otthon is elmesélték élményeiket. Végül mindenki továbbra is szívesen részt venne ilyen látogatásokon.

### *A program személyiségfejlesztő és nevelő hatása:*

A program legnagyobb értékének azt tekintem, hogy szoros közelségbe hozta a gyerekeket a művészet világával. A művésszel való találkozás után az alkotás számukra már nem olyan elvont, igyekeznek azt nemcsak megnézni, hanem megérteni is. Azt megtanítani, hogyan kell nézni egy alkotást, nem lehet, ha ahhoz nem kapcsolódik megfelelő esztétikai érzelem. A program ezen érzelmi kultúra megalapozásában jelentős szerepet játszott. Ennek kialakítása, úgy érzem, életkorukat tekintve a legfontosabb alap, amit később tovább lehet fejleszteni.

A művészek nagy hatással voltak a gyerekekre. Fontosnak tartom, hogy beszélgethettek velük, főleg a festőművészekkel, saját munkáikról, rajzaikról is. A program nagymértékben elősegítette a korábban megfogalmazott célkitűzésünket: válják a gyerekek igényévé az olvasás, zenehallgatás, tárlatlátogatás, moziba, színházba járás. Természetesen az esztétikai érzelmek kialakulása mellett a program hatása érezhető a nevelés egyéb területein is.

A gyerekek sok új kifejezéssel, ismerettel gazdagodtak (művészeti stílusok, eszközök, festékek neve stb.). Gyakorolhatták az ilyen helyen szükséges viselkedési formákat. Kiritívó magatartási probléma egyetlen alkalommal sem merült fel. A környezet maga fegyelmezte a tanulókat.

Természetesen a program eredményeit teljességében felmérni nem lehet, de alapvető célunkat, úgy érzem, elértük: a gyerekek otthonosan mozognak a művészeti alkotások között, szívesen mennek múzeumba, tárlatokra. Ha az eredmények nem olyan látványosak is, mint esetleg egy jobb képességű csoportnál lettek volna, úgy vélem, mégis értékesebbek. Olyan gyerekek ismerhették meg a művészet világát, akik otthon sivar körülmények között, korántsem esztétikus környezetben élnek. A program sikerét egyértelműen bizonyítja a gyerekek véleménye, miszerint szeretnének továbbra is részt venni hasonló programon.

A program változataként más összetételű csoporttal is próbáltunk, s jelenleg is próbálunk dolgozni. A csoport magja egy osztályközösség, ahol szintén elég sok a

hátrányos helyzetű tanuló, illetve más osztályokból meghívott, az adott téma iránt érdeklődő tanuló. Ezzel célunk az volt, hogy ne csak egy kisebb közösség „kiváltsága” legyen az, hogy bepillanthat a művészet, a művészek világába, hanem bármely tanulóé, aki érdeklődik e terület iránt. Így iskolánkban lassan hagyomány lesz, hogy havonta ellátogat hozzánk egy-egy művész, vagy mi keressük fel őt.

A találkozók szervezésében továbbra is a Művelődési Központ szakemberei vannak segítségünkre. Mint említettem, a csoport összetétele állandóan változik, mozog, de örömmel tapasztaltam, hogy már kialakult egy állandó, aktív mag, akikre főleg a program előkészítésénél bátran támaszkodhatom. A tanulók előzetes ismeretétől kapnak a művészről, s ők maguk is kutató-, gyűjtőmunkát végeznek.

Nagyon sikeresnek bizonyult az újabb programok közül, az első olyan, ahol előadóművésszel találkoztak a gyerekek. Varga Katalin, a helyi színház színművésze emlékezetes délutánnal ajándékozta meg a csoportot. A gyerekek kezdeti szorongását a művésznő bájos, közvetlen egyszerűsége hamar feloldotta.

A kérdések elsősorban a színház világára, s nem a művészek életére vonatkoztak.

– Kik dolgoznak a színházban a művészekén kívül? Mi a munkájuk?

– Hogyan lehet megtanulni a szerepet?

– Hogyan folyik a próba?

stb.

Sok esetben a művésznő – a tanulókat bevonta – el is játszotta, milyen a próba, mit csinál a sűgő, mi az a „beszédgyakorlat” stb. Ezt a találkozót kiegészítette Hídeg Antal költővel folytatott beszélgetésünk. Minden gyerek, s talán felnőtt számára érdekes: – hogyan „készül” a vers, tud-e mindenki verset írni stb. A tanulók ismerete sok irodalmi fogalommal is bővült, szinte észrevétlenül! Érdekes volt hallaniuk, hogyan készül a műfordítás, pl.: mongolról magyarra, anélkül, hogy a költő beszélné a nyelvet.

E programsorozatban is találkoztunk képzőművészekkel, pl.: Csáky Lajos grafikkussal, aki pedagógus lévén tudatosan törekedett a tanulók ismereteinek bővítésére. A találkozót helyi kiállítással kapcsoltuk össze. Terveinkben szerepel még: Horváth József faragó, Leskovszky Albert hangszergyűjtő, valamint a „Ciróka” bábcsoport meghívása.

Az előző csoportnál tapasztalt pozitívumok itt is jelentkeznek. Úgy érzem, azért, hogy az iskolai élet érdekes színfoltja egy-egy ilyen találkozó, kiállítás, a nevelés-oktatás terén is sokat nyerünk vele.

A program, a két leírt formán kívül, még más módon is megvalósítható, s szinte kimeríthetetlen.

---

DR. PAPP JÁNOS  
Debrecen

## Az ökológia szerepe a helyes környezet- és természetvédelmi szemlélet kialakításában

Minden társadalmi fejlődés és a jövő letéteményese a felnövekvő ifjúság. Nevelésük célja pedig az, hogy tegyék képessé a társadalom adott feladatainak teljesítésére. Éppen ezért nem maradhat ki a nevelésükből a környezet- és a természetvédelmi nevelés, röviden a környezeti nevelés. (8.)